Epävirallinen kulttuuriministerineuvosto 25.-26.9.2023

Epävirallisessa kulttuuriministerikokouksessa Cáceresissa käytiin kaksi politiikkakeskustelua ja siellä hyväksyttiin Cáceresin julistus. Keskustelussa kulttuurista julkisena hyödykkeenä (public good) ministerit kannattivat sitä, että kulttuuri nähdään julkisena hyödykkeenä ja että post-2030 kehitysagendassa kulttuurin tulee olla omana kehitystavoitteenaan. Keskustelu kulttuuriperinnön kestävästä hallinnasta vahvisti edelleen ymmärrystä kulttuuriperinnön merkityksestä osana yhteisöjen identiteettiä ja myös kestävyysmurroksen ajurina. Cáceresin julistus vahvisti Unescon vuoden 2022 maailmankonferenssin (Mondiacult) päätelmät kulttuurista globaalina julkisena hyödykkeenä ja tarpeen työskennellä sen eteen, että kulttuurista tulee oma kehitystavoite post-2030 agendaan. Näin EU vahvistaa positiotaan tämän hetken tärkeimmässä kansainvälisen kulttuuripolitiikan teemassa, jossa mm. G20, Brics ja G77 ovat aiemmin olleet aktiivisia.

Uusi komissaari Iliana Ivanova piti kokouksen alussa lyhyen esittäytymispuheenvuoron. Hän viittasi komission viime joulukuun raporttiin kestävän kehityksen kulttuuriulottuvuudesta ja korosti kulttuuria transversaalina asiana, joka tulee integroida muihin politiikkatavoitteisiin. Hänen ensimmäinen prioriteettinsa on varmistaa Luovan Euroopan budjetti, toinen kestävyys ja digitalisaatio ja kolmas luovien alojen kehittäminen ekosysteeminä ja alojen fragmentaation vähentäminen. Komissaarin mukaan ministerikokouksen aiheet ovat hyviä. Hän kannattaa kulttuurin käsittämistä julkisena hyödykkeenä, niin EU:n sisä- kuin ulkopuolellakin. Kulttuurin on oltava unionin politiikkojen ytimessä.

Puheenjohtaja vastasi, että kulttuuriministerit tukevat näitä tavoitteita sekä totesi, että komissaarin menestys tarkoittaa myös ministereiden ja jäsenvaltioiden menestystä. Ukrainan sota on vaikuttanut kaikkiin; kun on kriisi, kulttuurin merkitys tulee ilmi mm. hyvinvointiin, kestävyyteen, identiteettiin liittyvissä asioissa. Kulttuuri sitoo EU:n yhteen. Kulttuuri on saatava omaksi kehitystavoitteeksi post-2030 kehitysagendalle viitaten Unescon maailmankonferenssin Mondiacult loppujulistukseenjulistukseen, jonka kaikki EU:n jäsenvaltiot hyväksyivät.

<u>Ensimmäinen keskustelu: Culture as an essential public good, as a global public good</u>

Näkemys kulttuurista globaalina julkisena hyödykkeenä sai käytännössä ministerien yksimielisen tuen. Useat ministerit viittasivat Mondiacult'iin ja sen loppujulistukseen, jossa tavoitteeksi asetettiin kulttuurin ymmärtäminen julkisena hyödykkeenä ja omana kehitystavoitteena.

Puheenjohtajan tausta-asiakirjassa nostettiin esiin kysymys siitä, tarvitaanko EU:ssa oma tiekartta näiden tavoitteiden toteuttamiseksi. Tiekarttaa kannattivat eksplisiittisesti vajaa kourallinen jäsenmaita ja epäsuoremmin koko joukko muita. Lisäksi viitattiin laajasti, ml Suomi, kulttuuria koskevan EU:n strategisen viitekehyksen luomisen tärkeyteen. Suomen mukaan visiosta ollaan yksimielisiä, mutta selviä työmenetelmiä sen muuttamiseksi toiminnaksi ei ole. Yhden mukaan tiekartta edellyttäisi riittävää käsitystä tavoitteista ja pari muistutti, että EU:n kulttuurin alan työohjelma on oikea alusta tiekartalle.

Myös sitoutuminen kulttuurin omaan kehitystavoitteeseen post-2030 agendassa oli laajaa viitaten mm sitoutumiseen Mondiacultin ja Cáceresin julistuksiin.

Puheenjohtaja totesi yhteenvedossaan, että keskustelu oli hedelmällinen. Se sisälsi paljon nyansseja, mutta osoitti yleisen sitoutumisen kulttuurin ja Euroopan vahvistamiseen. EU:n ei tule unohtaa, että kulttuuri on sen rikkaus, joka voi myös välittää viestejä. Ministerit toivat esiin useita hyviä käytäntöjä. Integrointi 2030 agendaan ja kulttuurin valtavirtaistaminen sai laajan tuen. Venäjän hyökkäyssotaan viitaten pj. sanoi, että kulttuuri ei ole mitään luksusta, vaan kuten ilma, jota hengitämme. Lisäksi puheenvuoroissa puhuttiin kulttuurin ja demokratia välisestä yhteydestä ja kulttuuribudjetin lisäämisestä. EU:n kulttuurin alan työohjelma on hyvä alusta jatkotyölle, mutta tarvitaan enemmän sitoutumista ja vahvempaa yhteistä toimintaa. Komission rooli on tietysti tärkeä. Keskustelu avasi oven tehokkaamme toiminnalle.

<u>Toinen keskustelu: Sustainable management of the cultural heritage: its universal accessibility and its role as backbone of the territory</u>

Keskustelu jatkoi kulttuuriperintöä ja sen hallintaa koskevan diskurssin päivittämistä. Uutena elementtinä puheenjohtajan tausta-asiakirjassa tuotiin esiin kulttuurimaisema, joskaan suurin osa ministereistä ei maininnut maisemaa puheenvuoroissaan.

Keskustelussa kuultiin useita esimerkkejä jäsenvaltioiden kansallisista kulttuuriperinnön kestävän hallinnan strategioista ja hankkeista. Erityisesti esiin nousi kulttuuriperinnön ja siihen sitoutuneet tiedon ja osaamisen hyödyntäminen, mikä nähtiin tärkeänä energiatehokkuuden lisäämisessä, ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja laajemmin kestävyysmurroksen edistämisessä. New European Bauhaus –hankkeenn mainitsi pari jäsenmaata. Viitattiin myös Euroopan neuvoston teemaa koskevaan työhön, erityisesti Faron sopimukseen ja maisemayleissopimukseen.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen sanoen, että luonto on sopeutumisen, jopa kasvun lähde. Kaikki työskentelevät ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Vihreä rakentaminen ja perinnön suojelu ja saatavuus tärkeitä. Kulttuuriperintö on tärkeä myös EU:n Green Deal tavoitteiden saavuttamiseksi. Taloudellisissa hankkeissa on otettava kestävyys, perintö ja maisema huomioon. Digitalisaatio tietenkin on tärkeää sekä säilyttämisen että saatavuuden kannalta. Koordinointi kulttuuriperinnön ja –maiseman sekä maatalouspolitiikan välillä on tärkeää – vaikka ministerit eivät tähän viitanneet. Vaikka kulttuuriperintö on perintöä, se on myös nykyaikainen tapa lähestyä kestävyystransformaatiota.

CÁCERESIN JULISTUS

Puheenjohtaja toisti, että tämä on epävirallinen ministerikokous. Jäsenvaltiot ovat kuitenkin yksimielisiä julistuksesta ja niiden tulee työskennellä sen eteen, että kulttuuri on poliittisella agendalla mukana läpileikkaavasti. Julistus hyväksyttiin politiikkakeskustelujen jälkeen yksimielisesti.

Suomen edustajat
Ministeri Multala ja virkamiesvaltuuskunta